

Редакція:

МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ

ЛИСТ

від 15.06.2020 р. N 26245/14036-33-20/8.1.2

Щодо неоднакового застосування прийменників "до" і "по" на позначення кінцевої календарної дати та прийменника "до" в поєднанні з числівниково-іменниковою формою

Міністерство юстиції України розглянуло лист <...> щодо деяких питань, пов'язаних із застосуванням прийменників "до", "по" для визначення терміну, і в межах компетенції повідомляє.

Відповідно до частини другої статті 251 Цивільного кодексу України терміном є певний момент у часі, з настанням якого пов'язана дія чи подія, яка має юридичне значення.

Згідно з частиною другою статті 252 зазначеного Кодексу термін визначається календарною датою або вказівкою на подію, яка має неминуче настати.

Слід зазначити, що досить часто для визначення терміну з календарною датою вживаються прийменники "до" або "по". При цьому законодавство не містить правил, якими варто керуватися при визначенні терміну у разі такого формулювання.

Водночас в науковій літературі зазначається, що для позначення початкової і кінцевої дати, тобто певного періоду часу, у документах прийменник з треба вживати в парі з прийменником *до*. Інколи, щоб увиразнити входження певної дати до встановленого терміну, додають прислівник *включно*. Проте його вживання поряд з останньою датою недоречне. Прийменники *до* і *по* визначають кінцеву календарну дату чинності чи виконання чого-небудь, проте вони розрізняються сферами свого використання: *до* закріплений за офіційно-діловим стилем, а *по* - за розмовним. Отже, в офіційному вжитку для визначення кінцевої календарної дати чинності або виконання чого-небудь потрібно вживати лише прийменник *до*.

Крім того, мають місце непоодинокі випадки, коли порушене питання щодо визначення терміну, пов'язаного із вживанням прийменника "до" стає предметом судового розгляду.

Так, крім наведених у листі посилань на судові рішення, відомі також інші судові справи, в яких висловлені певні правові позиції щодо використання прийменників "до" або "по" для визначення терміну у конкретних правовідносинах.

Наприклад, щодо терміну дії ліцензії на право роздрібної торгівлі алкогольними напоями у постановах Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду від 25 квітня 2018 року у справі N 803/350/17 та у справі N 815/4720/16, від 13 червня 2018 року у справі N 815/1298/17, від 28 серпня 2018 року у справі N 814/4170/15 зазначено: "дата закінчення поєднана з прийменником "до", у зв'язку з чим така прийменникова конструкція в українській мові прямо вказує на зазначення кінцевої календарної дати чинності або виконання чого-небудь".

У свою чергу щодо виконання грошового зобов'язання Вищим господарським судом України у постанові від 13 грудня 2016 року у справі N 910/21225/15 зазначено, що якщо у договорі виконання грошового зобов'язання визначається до настання певного терміну, до 01 грудня 2014 року (частина друга статті 252 ЦК України), то останнім днем виконання такого зобов'язання вважається день, що передує цьому терміну (30 листопада 2014 року). Водночас коли у тексті договору виконання грошового зобов'язання визначено "по 01 грудня 2014 року" або "включно до 01 грудня 2014 року", то останнім днем виконання такого зобов'язання буде 01 грудня 2014 року.

Аналогічна правова позиція викладена в пункті 1.9 постанови Пленуму Вищого господарського суду України "Про деякі питання практики застосування законодавства про відповідальність за порушення грошових зобов'язань" від 17 грудня 2013 року N 14.

Разом з тим звертаємо увагу, що відповідно до положень частини першої, пунктів 2, 6 частини другої статті 36 Закону України "Про судоустрій і статус суддів" (далі - Закон) найвищим судом у системі судоустрою України є Верховний Суд, який забезпечує сталість та єдність судової практики у порядку та спосіб, визначені процесуальним законом.

Верховний Суд, зокрема, здійснює аналіз судової статистики, узагальнення судової практики; забезпечує однакове застосування норм права судами різних спеціалізацій у порядку та спосіб, визначені процесуальним законом.

При цьому згідно з положеннями частини восьмої статті 37 Закону у Верховному Суді діє Пленум Верховного Суду для вирішення питань, визначених Конституцією України та цим Законом.

Пленум Верховного Суду є колегіальним органом, до складу якого входять усі судді Верховного Суду, який, зокрема, з метою забезпечення однакового застосування норм права при вирішенні окремих категорій справ узагальнює практику застосування матеріального і процесуального законів, систематизує та забезпечує оприлюднення правових позицій Верховного Суду з посиланням на судові рішення, в яких вони були сформульовані; за результатами аналізу судової статистики та узагальнення судової практики надає роз'яснення рекомендаційного характеру з питань застосування законодавства при вирішенні судових справ (частина перша, пункти 10 1, 10 2 частини другої статті 46 Закону).

Водночас щодо роз'яснення трудового законодавства, зокрема питання про відпустки деяких категорій працівників, звертаємо увагу, що головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику, зокрема у сферах праці, трудових відносин, здійснення державного нагляду та контролю за додержанням вимог законодавства про працю, є Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України, яке відповідно до покладених на нього завдань, зокрема здійснює розгляд звернень з питань, пов'язаних з його діяльністю (абзаци десятий, одинадцятий пункту 1, підпункт 299 пункту 4 Положення про Міністерство розвитку економіки, торгівлі та

сільського господарства України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 20 серпня 2014 року N 459).

Також інформуємо, що порушене у листі питання може бути предметом розгляду профільних науково-дослідних установ. Так, наприклад, однією з таких установ в Україні є Інститут української мови НАН України, наукові дослідження якого зосереджені на вивченні структури та сучасного стану української мови.

Перший заступник Міністра

Є. Горовець